

К. В. Безверхий, Т. В. Бочуля

ІНФОРМАЦІЙНИЙ
КОМПЛЕКС
ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ
ТА ЗВІТНІСТЬ В УКРАЇНІ

МОНОГРАФІЯ

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2014

УДК 004:657.37(477)
ББК 65.052.2(4Укр)
Б 39

*Рекомендовано до друку Вченою радою ДВНЗ
«Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
(Протокол № 12 від 26 червня 2014 р.)*

Рецензенти:

Л. В. Гнилицька, доктор економічних наук, професор кафедри обліку підприємницької діяльності ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»;

О. А. Зоріна, доктор економічних наук, професор кафедри бухгалтерського обліку Національної академії статистики, обліку і аудиту;

А. А. Пилипенко, доктор економічних наук, завідувач кафедри бухгалтерського обліку Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Безверхий К. В. Інформаційний комплекс облікової системи та звітність в Україні [текст] монографія / К. В. Безверхий, Т. В. Бочуля. – К. : «Центр учної літератури», 2014. – 184 с.

ISBN 978-617-673-305-8

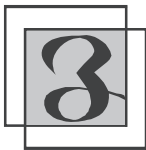
У монографії присвячено увагу актуалізації обліково-аналітичного забезпечення системи управління та організації інформаційного комплексу облікової системи на базі нових форм та концепцій обліку для забезпечення інформаційних інтересів різних груп користувачів. Розкриті теоретико-методичні основи формування фінансової звітності України, виходячи із вимоги дотримуватися МСФЗ. Значну увагу приділено прогресивним змінам, які стали основою адаптивної трансформації фінансової звітності українських підприємств.

Матеріал монографії рекомендований представникам наукової спільноти, практикам з бухгалтерського обліку, молодим ученим і аспірантам, викладачам вищих навчальних закладів, студентам економічного напрямку підготовки та всім зацікавленим особам.

УДК 004:657.37(477)
ББК 65.052.2(4Укр)

ISBN 978-617-673-305-8

© Безверхий К. В., Бочуля Т. В., 2014.

ВСТУП	5
Розділ 1. БАЗИС ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЕВОЛЮЦІЇ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	9
1.1. Облікова інформація через призму системності та інтеграції даних	9
1.2. Утворення інформаційного комплексу облікової си- стеми на базі нових форм та концепцій обліку	29
1.3. Обліковий процес: характеристика, структура, за- безпечення якості управлінських рішень	52
1.4. Сучасне бачення розвитку обліково-аналітичного забезпечення діяльності підприємства	69
<i>Висновки за розділом 1</i>	<i>85</i>
Розділ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ	89
2.1. Концептуальні основи підготовки фінансової звіт- ності за національними стандартами бухгалтерсь- кого обліку	89
2.2. Міжнародні стандарти фінансової звітності для ма- лих та середніх підприємств	96
2.3. Алгоритм відображення чистого прибутку (збитку) у фінансовій звітності підприємств України	108
2.4. Питання щодо порядку складання звітності в кон- тексті законодавчих змін	116
<i>Висновки за розділом 2</i>	<i>127</i>

Розділ 3. СУЧАСНІ ЗМІНИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ	130
3.1. Оцінка міжнародних та національних стандартів бухгалтерського обліку	130
3.2. Адаптивна трансформація фінансової звітності під- приємств України	139
3.3. Консолідована фінансова звітність — новий націо- нальний стандарт бухгалтерського обліку	149
<i>Висновки за розділом 3</i>	160
ВИСНОВКИ	162
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	166

ВСТУП

Стрімкий розвиток технологій задав тон динаміці основоположних процесів, що супроводжують суспільство на всіх етапах його модернізації. Особливо це стосується інформації — того сполучного елемента, через який стали можливими глобалізація, інформатизація, інтелектуалізація. Бізнес в умовах постіндустріального суспільства висунув нові, підвищені вимоги до інформації, що стало поштовхом до перебудови всіх систем, зайнятих її формуванням у різних формах, видах та станах. Визначне місце в цих змінах зайняла система бухгалтерського обліку, поясненням чому є розвиток інтересів інститутів, що виступають ключовими користувачами облікової інформації. Передусім, системою менеджменту висунуто припущення щодо неспроможності облікової системи належним чином забезпечувати процес управління щодо прийняття рішень, а конкретніше — за вибір альтернатив, які в сукупності складають тактику та стратегію розвитку. Це спонукало наукову спільноту до активізації досліджень у напрямі розвитку форм та концепцій бухгалтерського обліку, що загальною метою мало його адаптацію до інформаційних інтересів різних груп користувачів, які займаються розвитком економіки на мікро- та макрорівнях. Зважаючи на актуальність питання та бажаючи внести власні розробки на розсуд провідних вчених сучасності, проведено дослідження стосовно облікової системи в орієнтації на три ключі теперішнього суспільно-економічного розвитку: технології, інформація, знання. Викладено думки про необхідність розкриття суті облікової інформації через її тяжіння до технологічних процесів, що сьогодні налаштовують всі сторони існування ринку, економіки, суспільних відносин.

Звертаючи увагу на неоднозначність питання стосовно облікової системи та результату її функціонування (звітності), метою дослідження визначено розробку пропозицій та рекомендацій стосовно налаштування, обслуговування, контролю та управління системи бухгалтерського обліку в її новій організації через розширення первісних функцій до

стану системи інформаційно-аналітичного забезпечення покращеного типу.

Монографія складається з трьох розділів, логічно об'єднаних та націлених на реалізацію початкової ідеї пропозиції нового погляду на систему обліково-аналітичного забезпечення управління, що дозволить розширити уявлення про можливості облікових процесів щодо інформаційного забезпечення бізнесу, певним чином узгодити чинні міркування та досягти компромісу в наукових позиціях. У монографії матеріал підготовлений для досягнення спільної мети, проте кожен з авторів переслідував і власну мету, що пояснюється напрямом їх наукових досліджень. Тому розділи монографії на перший погляд є дещо неузгодженими. Однак вони вирішують спільні завдання. Автор першого розділу основним завданням визначила необхідність обґрунтування та презентації думки щодо розвитку обліково-аналітичного забезпечення системи управління в сучасних умовах. Розділ має, передусім, теоретичне спрямування і в ньому наведені пропозиції для запозичення в практиці. Ці рекомендації націлені на сприяння розвитку організації інформаційного забезпечення бізнесу та підвищення сумарного результату від використання облікової інформації. Автор другого та третього розділів монографії здійснює дослідження більшою мірою в аспекті практики, тому його ідея полягала у викладенні новітніх змін у практиці організації бухгалтерського обліку та складанні фінансової звітності, обумовлених, передусім, впливом міжнародних стандартів. Тому робота являє собою симбіоз різних підходів до дослідження з однаковою метою, проте різними шляхами її досягнення.

Перший розділ монографії «Базис інтеграційних процесів у еволюції облікової інформації» присвячений дослідженню концептуальних основ інтеграційних процесів у формуванні облікової інформації. Характер результатів і пропозицій має більш теоретичне спрямування, що пояснюється ідеєю запропонувати авторський погляд на організацію системи бухгалтерського обліку та формування обліково-аналітичної інформації. Для цього розглянуті наукові позиції провідних вчених, оцінена можливість зміни уявлення про «мову бізнесу» та поєднані напрацювання науковців, які вже стали реформаторами сучасної облікової науки. Внесені пропозиції та зроблені висновки націлені не на корінні зміни, а на оптимізацію облікового процесу. Підкреслена приналежність до позицій науковців, які в умовах суцільних трансформацій та інновацій, залишаються вірними первісній суті бухгалтерського обліку. Приймаючи та підтримуючи технологічний процес, ставлен-

ня до нього не виходить за рамки технічного інструмента, який не здатен замінити живу людину, наділену інтелектом і спроможну наповнювати базу даних економічно корисними знаннями.

У другому розділі монографії «Теоретико-методичні засади формування фінансової звітності в Україні» досліджено та вдосконалено організаційно-методичні підходи щодо формування фінансової звітності в контексті законодавчих змін. Проаналізовано чинну методику складання фінансової звітності, на основі якої виділено невідповідність діючих форм фінансової звітності за НП(С)БО 1 до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності як для великих, так і для малих та середніх підприємств. Розглянуто питання формування та відображення чистого прибутку (збитку) у фінансовій звітності вітчизняних підприємств. Розроблено алгоритм відображення розрахунку показника чистого прибутку (збитку) підприємства на підставі показників фінансової звітності. Проаналізовано Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності вітчизняних підприємств, покликані роз'яснити деякі аспекти складання фінансової звітності таких підприємств в контексті законодавчих змін. На підставі критичного осмислення вищевказаних методичних рекомендацій визначено певну їх асиметричність при застосуванні в практичній діяльності підприємства, що породжує додаткові суперечності.

Третій розділ монографії «Сучасні зміни фінансової звітності в Україні» присвячено вирішенню питання щодо організації та методики трансформації та консолідації фінансової звітності. Виділено основні особливості бухгалтерського обліку за міжнародними та національними стандартами як передумова трансформації та консолідації фінансової звітності стосовно таких його об'єктів: біологічних активів, запасів, зобов'язань, інвестиційної нерухомості, нематеріальних активів, непоточних активів, оренди, основних засобів, фінансових інвестицій. Запропоновано адаптивний алгоритм трансформації фінансової звітності за НП(С)БО в формат МСФЗ для впровадження в практичну діяльність українських підприємств. На основі якого розроблено методику поетапної трансформації фінансової звітності вітчизняних підприємств, складеної за НП(С)БО в формат МСФЗ, що забезпечить всіх зацікавлених користувачів необхідною інформацією. Розглянуто генезис зародження консолідованої фінансової звітності та вплив великого приватного бізнесу і фінансового ринку на її розвиток, що стало основним моментом для появи інституту консолідованої фінансової звітності. Проаналізовано деякі аспекти другого Національного положення (стан-

дарту) бухгалтерського обліку «Консолідована фінансова звітність». Подано його характеристику та систематизовано основні положення цього нормативно-правового документа, що регулює порядок складання консолідованої фінансової звітності та загальні вимоги до розкриття інформації щодо складання консолідованої фінансової звітності. Розроблено основні етапи формування консолідованої фінансової звітності українських підприємств, що уможливило підготовку якісної консолідованої фінансової звітності для задоволення інформаційних потреб як внутрішніх, так і зовнішніх її користувачів.

Отримані результати дослідження та викладені пропозиції можуть бути цікавими для всіх без виключення фахівців, робота яких пов'язана з обліковою інформацією. Очікується, що матеріал монографії стане в нагоді представникам різних наукових шкіл, які зможуть запозичити викладені міркування про організацію облікового забезпечення і внесуть рекомендації щодо подальшого розвитку наведених ідей.

Виражаємо велику вдячність рецензентам монографії, доктору економічних наук, професору кафедри обліку підприємницької діяльності ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» Ларисі Володимирівні Гнилицькій, доктору економічних наук, професору кафедри бухгалтерського обліку Національної академії статистики, обліку і аудиту Олені Анатоліївні Зориній, доктору економічних наук, професору, завідувачу кафедри бухгалтерського обліку Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця Андрію Анатолійовичу Пилипенку за цінні поради щодо покращення наукової праці.

Авторами окремих розділів є: розділ 1 — Бочуля Т.В.; розділ 2 і 3 — Безверхий К.В.